

LEGVMINIBVS VETERVM.

PARTICVLA PRIMA.

DISSERTATIO IN VCVRALIS BOTANICO

PHILOLOGICO MEDICA

ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS

CONSENSV ET AVCTORITATE

ACADEMIA GEORGIA AVGVSTA,

SVM MOS ARTIS MEDICAE ET CHIRVURGICAE

HONORIS

*** Pour une vue d'ensemble sur ces commentaires des humanistes, voir C. T. MENKE, *De leguminibus veterum*, Göttingen, Dieterich, 1814 (surtout le chapitre « Faba Pythagoraeis vetita »). En lisant cette thèse de médecine particulièrement érudite, on est frappé par le contraste entre l'abondance des élucubrations traditionnelles sur ce sujet et la minceur des réflexions originales.

CAROLVS THEODORVS MENKE,

PRIMUM.

§. 16.

Faba, Pythagoraeis vetita.

Vidimus iam interdictum fuisse Pythagoraeis, ne faba vescerentur, et magna pars veterum auctorum certum hoc facit: Aristoteles, Cicero (§. 15.), Plutarchus (v. infra), Lucianus, Clemens Alexandrinus, Iamblichus, Suidas, suis locis adducti. Ideoque fabam Pythagorae cognatam vocitat Horat. serm. II. 6, 63; ex eo Seren. Sam. ed. Ackerm. 741, ad quem locum cfr. Morgagni Epistol. in Samonicum p. 274 ed.

1157

MENKE, C. T.

1981

p. 32

21

Celsi Patav. 1750. 8. tom. II., quod equidem ita intelligo: vt cognata sit Pythagorae ob famositatem, quam hic illis addidit, nempe per associationem idearum (v. §. 9.).

§. 17.

Verumtamen sunt, qui negant, fuisse fabam, de quo nobis sermo, prohibitam, et qui in aliam rem illum Pythagoricum *κνάμον* reiciunt, vt e. gr. nuperrime in *semina Nelumbii speciosi* (§. 11. not.) Smith. Exot. Bot. t. 31. 32. praeunte iam Listero in not. ad Apic. Cael. de arte coq. v. 4.; cui quidem opinioni aduersatus est V. D. in Miscell. obs. crit. VI. p. 423.

§. 18.

Primus Pythagorae *κνάμον* qua interpretatus est Marcellus Vergilius, in notis ad Dioscoridem (Basil. 1529. fol. p. 195.), capite de ouis, haecce habens: Vocabantque Pythagorici *κνάμον*, notissimi leguminis appellatione, non legumen, sed ouum, quod quasi *κνήσις*, id est fetura animalis, esset, et conceptum eius intra se clauderet etc. Postea Lud. Caelius Rhodiginus Lect. ant. (Basil. 1550. fol.) libr. XXVII. c. 17. p. 1040. extr. auctorum capita adducere indignatus, ita confabulatus est: Ex animalium generibus adeo multiformibus plurima aeduntur (lege eduntur) ouis, quae velut media sint inter animal et non animal: proinde pergrata Diis censuero veteres, et cyami nomine non aliud intellexisse videantur Pythagoras, quam ouum, quod sit in eo animaliam *κνήσις*, id est fetura; eius autem erat decretum, compar censerī *κνάμον* ἐσθίειν, κεφαλὰς τε ποκῶν. — Hanc Caelii sententiam abundantissime commentari et argumentis suslinere molitus est Vir quidam doctus anonymus in Miscell. obs. crit. VI. p.

430 sq. qui tandem, ut antiquam auctoritatem, Plutarchi Sympos. II. 5. asserti, ubi Alexander Epicuraeus, vir elegans et φιλολόγος, Plutarchum, somnio monitum, ab onis abstinere reprehendens, illum onia abominari putat, ut ortus principia, quomodo alii cor et cerebrum, atque ἐπὶ γέλωτι exclamat: Ἰσὸν τοι κνήμες εἶναι, κεφαλὰς τε τοκήων (sive fabas comedas caput aut genitoris, idem sit); quasi obscure onia κνήμες (διὰ τὴν κύησιν) significauisset Samius philosophus, sentiretque perinde esse, vesci onis, atque animalibus quae onia gignunt (nam a carne Esoterici quidem Pythagoraei abstinebant. v. TIEDEMANN *Griechenlands erste Philosophen* Leipzig. 1780. 8. p. 310 sq. imo, ut aliqui dicunt, omnes Pythagorae affeculae.). Verum ipse Plutarchus l. c. risus causa Alexandrum verba haec recitasse, accipit, et fabam prohibitam a Pythagora fuisse (Plut. de liber. educ. c. 17.) omnino conclamat.

§. 19.

Sunt, qui plane denegant, Pythagoraeos fabas vetitasse, qui vel ipsum eas edisse profitentur, ut Aristoxenus, musicus, vir literarum quidem veterum diligentissimus, et Aristotelis auditor, cuius verba subscripsit Gellius N. a. IV. 11: Πυθαγορεὺς δὲ τῶν ὀσπρίων μάλιστα τὸν κνῆμον ἐδοκίμασε. λίαν κινητικὸν τε γὰρ εἶναι, καὶ διαφορητικόν. διὸ καὶ μάλιστα κέχρηται αὐτῷ (Pythagoras inter legumina fabam maxime approbavit, mouendi enim et discutendi vim habere; ideoque maxime illa utebatur). Sed Aristoxenus Pythagorae coetaneus non fuit, ultra seculum minor; ideoque non γνήσιος illius discipulus, non Pythagoraeus sed Pythagorista (cfr. Origen. Philosoph. ed. Wolf. c. 2. p. 45. Iamblich. vit. Pyth. c. 18.); praec-

ptorem habuit Xenophilum, Pythagoraeum, et Aristotelem, quem et verae rationes illius interdicti latitabant (Diog. Laërt. Pyth. c. 34.); neque alius quisque, praeter Gellium, illa verba nobis serauit, quae, ut videtur, in Aristoxeni libro περὶ τῶν Συμμίκτων Συμπότικων (miscellanearum conuiuialium quaestionum), quem citat Athenaeus Δείπν. libr. 14. exsisterant.

§. 20.

Ipse vero Gellius l. c. ex Empedocli, disciplinas Pythagorae sequenti, carminibus, κνήμες testiculos interpretatur, cuius quidem versus hic est: Δειλοὶ, πάνδεῖλοι, κνέμων ἀπο χεῖρας ἔχουσθαι; hoc est: Ter miseri nolite fabas attingere dextris. Hoc a Caelio Rhodig. ant. lect. XXVIII. 24. p. 1089. comprobari videtur; inquit enim: Vbi vero puella aetate iam maturior virum appetere incipit, scite admodum et aperte κυνίζειν dicitur, id est cyamissare, puto quia κνῆμος non legumentum modo signat, sed coleos quoque, propterea quod sint εἰς τὸν κνῆν δεινοί, id est vtero ferendo validi.

§. 21.

Aliqui auctores in flamines Diales hoc interdictum etiam referunt. Varro Flaminem faba non vesci tradit. Plin. h. n. XVIII. 30. Fabam neque tangere Diali mos est, neque nominare. Gell. N. A. X. 15. ex quo: Fabam nec tangere nec nominare Diali flammī licet, quod ea putatur ad mortuos pertinere. Fest. Πρῶτος δὲ ἀπέχετο κνέμων Ἀμφιάρεος, διὰ τὴν δὲ ὀνείρων μαντείαν. Didym. Geop. II. 35.

Quum tamen plurimi auctores in eo consentiunt, fuisse et Pythagoraeis vere prohibitas fabas, unico Aristoxeno (§. 19.) non accedendum aptissimum esse videtur, et diuersas rationes

interpretandi *κῶμα* exortas esse ex Aristoxeni peruersa sententia.

§. 22.

Faba, cur damnata fuerit?

In enumerandis rationibus, cur prohibita fuerint fabae a Pythagora, tam mire ludunt auctores, ut dissillimum sane sit, veram inuenire; dissentiunt paene omnes, atque exercuit haec quaestio omnium aetatum ingenia. Herodotus, ex antiquissimis auctoribus, libr. II, c. 37. tradidit nobis, a fabis Aegyptios abstinuisse. Forsan igitur ab his et Pythagoras hunc morem adoptauerit, et causam, cur his abstinentum esset, ex eadem ratione ut Aegyptii, nisi perinacissima taciurnitatis (*ἐξερυσία*) discipulis, non aperuerit (V. TIEDT. *esse Philos.* Gr. p. 317). Atqui, si aliena verba mea facere fas sit, vinam Hipparchus ille, quem Lyfius (philosophus Pythagoricus) in epistola quadam reprehendit, quod, contra Pythagorae institutum, publice et coram quibusvis philosophatus sit, horrendum etiam hoc secretum palam fecisset! Verum ipsum Hipparchum hoc ignorasse opinor, inscio illius vel et Aristotele, qui diuersas prodit rationes, et Aristoxeno, qui, quod et ei hoc secretum non denudatum fuerit, nequam forsitan frustrari studebat, quod multi iam ante ipsum probauerant; nam fuit ille prauae naturae, et Aristotelem quoque, praeceptorem, mortuum probris lacerauit, quod scholae successorum reliquisset Theophrastum, non se (est. Suidas sub Aristoxeno). — Liceat nunc multifarias rationes ab Aristotele inde ad recentiores prolatis, colligere et singulas contemplari:

- 1) quod pudendis similes sunt; ὅτι αὐτόμοις τοῖς ὄμοιοις. Aristot. ap. Laert. vit. Pyth. 34. (ex Aristotelis libro Περὶ τῶν Ἰσοδυναμῶν, ab Aelianō, Apollonio, Plutarcho, Simplicio et ab ipso Aristotele, libr. de cōelo, citat; V. Menage ad Laert. (Londin. 1664. fol.) l. c. p. 216, ut etiam ad sequentes eiusdem locos). Quid vero? virum masculinis fabae comparantur pudendis an foemininis? αὐτόμοι enim fabae comparantur pudendis an foeminis? αὐτόμοι enim et virorum et mulierum genitalia significant. Sed minor et virorum dociti quidam viri, muliebris pudendis sane, quomodo dociti quidam viri, muliebris pudendis ea comparare poterint, ut ad Gell. N. a. IV. 11. Thys et Oisel: *κῶμας* quoque Graecis pars illa, qua secus muliebri censetur, ἀπὸ τοῦ κῶμα, Nescio; pericarpium vulvae, semen clitoridi, anne huius rinae pudendorum comparatum intelligatur; verum ubi est, quae, in illis τοῦ κῶμα vis? — Vtriusque sexus pudendis similes traditas esse fabas, refert Thomas Aldobrandinus ad Laert. ed. Menage. p. 143. — Ad nihil tamen potius refertur, si modo comparare pudendis fabas licet, quam ad masculina, sc. ad testiculos, quibus femina quidem fabae non dissimilia sunt. Et inde interpretatio Gellii ad Empedocli versum V. §. 20. et quae ibi allata. Cfr. etiam §. 22. 9).
- 2) quod Inferorum ianuam similes sunt; solae enim geniculae non sunt; ὅτι ἄδου πύλαις (sc. ὅμοιοις εἰσι). ἀγόντων γὰρ μόνον. Arist. ap. Laert. l. c. Ἀγόντων, Scilicet legit ἀγόντων, h. e. sterilibus, infocunda, quae gignere non possit; quae tamen lectio non reinenda est, nisi fere sterile faciens redere placeat. — Errant Viri dociti omnes, ad hunc locum Theophrastum h. pl. IV. 10.: ὅμοιος δὲ κῶμας μάλ' ἀκῶ, ἀγόντων, citantes et Plinium h. n. XVIII. 30: nec genicula

habet molli calamo. Nam de faba aegyptia (§. 11. not.) his locis sermo est Theophrasto aequae atque Plinio. Huc vero iure adducendus est Theophr. h. pl. VIII. 3. Μόνος δὲ μάλιστα τῶν χερσοπέων ὁ ῥόκαυλος ὁ κνάμος; h. e. caule erecto, i. e. absque geniculis (§. 11.); siue, ut habet ex illo Plinius XVIII. 10, 5.: fabae caulem emittunt nullis internodiis distinctum; hoc est, ut optime animaduertit Dalechamp. ad Plin. l. c. nullis interseptis distinctum, h. e. inanem. — Sed, quid sibi cum ianuis Inferorum velit Aristoteles interrogant quidam? ἀγνοῦντο εἶσι, respondet auctor: Hoc crucem habuerunt interpretes omnes, ibique ingenia acutissima naufragia passa sunt; ita, ut vel magnus Casaubonus profiteatur, Aristotelem ipsum certissime risisse, dum haecce scripisset; tam ridicula rem tractat. Verum mihi non risisse, sed perseuerum fuisse Aristotelem videtur; sciebat enim secundum Pythagorae μετεμψύχωσιν l. μετενσωμάτωσιν animas mortuorum in alia corpora transgredi; fabae autem caules sine interseptis sunt erectique, et radículas in terram fundunt, animam adscendentem ex Inferis aliudque corpus quaerentem recipientes, atque in maturas fabas adducentes; nam mortuorum animas in fabis esse aliquos duxisse testatur Plin. h. n. XVIII. 30. In eo igitur similitudo fabae caulis cum ianuis Inferorum, quae apertae sunt unicuique, nam et illius internodia clausa non sunt, sed aperta, ut haec. Porro inexorabiles sunt ianuae Inferorum, h. e. inflexibiles, h. e. morae impatientes; idem de fabae caule valet, qui geniculis caret eoque flecti non patitur, et interseptis destitutus est, h. e. morae impatiens.

3) quod corrumpant, ὅτι φθείρει. Aristotel. ap. Laërt. l. c., se ventrem inflant; nam in eo latet causa corruptionis; effectus sunt: a) oestrum venereum, et huius, hebetatio cordis: b) somnia tumultuosa, obscœna, et huius effectus, hebetatio sensuum; de quibus vero omnibus, cfr. §. 15. Inflatione ventris genitalia incitat, priapismos facit; saepe iterata obesitatem adducit; obesitas Venere promouet libidinofam, quam quidem restringere studebat Pythagoras: βαρεῖα δὲ, inquit, πᾶσαν ὥραν. (i. e. ἀφροδίσια), καὶ τοῖς ὑγείην οὐκ ἀγαθὰ εἶναι (omni vero tempore graues esse res veneras, nec ad sanitatem conferre). Laërt. Pyth. 9. a rei veneriae proluvio voluisse homines deducere Gell. N. n. IV. 11. Sensus itaque hebetat, Plin. h. n. XVIII. 30. et corda. Didym. Geop. II. 35. nam, ut iam dictum est: plenus venter non sudet libenter, secundum vetus adagium; sapiens nimis oneratus tandem omne studium fugat; et est δύσπεπτος faba, inde et δυσνείρος. Dioscorid. II. 127. insomnia quoque faciens, Plin. l. c. καὶ ἐμποδίζειν ταῖς ἐνθυνοῖσι νομίζονται. Didym. Geop. II. 35. Quietem ergo turbat nocturnam, itaque exaequationem retardat syllematum, irritabilis et sensibilis, cuius effectum habeas hebetationem sensuum. Hanc singularem interdicti rationem facit Diog. Laërt. Pyth. cap. 24.: Τῶν δὲ κνάμων ἀπηγόρευεν ἔχεισθαι, διὰ τὸ πνευματώδεις ὄντας, μάλιστα μετέχειν τοῦ ψυχικοῦ, καὶ ἄλλως, κοσμιωτέρας ἀπεργάζεσθαι τὰς γαστέρας, μὴ παραληφθέντας καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς κατ' ὑπνοῦ φαντασίας λείας καὶ ἀταράχους ἀποτελεῖν (A fabis autem ideo iubeat abstinere, quod, inflationem habentes, animalis facultatis maxime participes sint, quodque non adhibitae

ventres modestiores relinquant, ob eamque causam visa quietis lenia ac tranquilla nobis asserant). Ex Diogene haecce, ad verbum paene, excerpit Suidas sub Pythagora.

4) *quod naturae universi similes sint; ὅτι τῇ τοῦ ὅλου φύσει ὅμοιοι.* Aristotel. ap. Laërt. l. c. Huc spectat, quod ait Origenes, in eo quem ipse *Φιλοσοφουμένων* inscripsit: Zaratam Chaldaeum (fuit is Pythagorae praeceptor) has asserre causas, cur a fabis esset abstinendum, quia omnium, quae in terra consunt, comparisonem quandam et principium faba habere videtur; coniecturamque ille asserbat, quod, si macerata ad solem per aliquod temporis spatium demittatur, seminis humani odorem contrahere; quodque ea florente, una cum flore in olla circumlita si concludatur, humique obruatur, et post aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperiatur, et mox etiam puerilis capitis (*κνάμους δὲ λέγεται παραγγέλλειν μὴ ἐθίσιν* (lege ἐσθίσιν), αἴτιον τοῦτο Ζαρατὰν εἰρηκέναι κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ σύγκρισιν τῶν πάντων συνισταμένης τῆς γῆς ἐτι καὶ συνσέσημμένης γενέσθαι τὸν κνάμον. reliqua graeca v. ap. Menag. in Laërt. p. 216). Ouum intellexisse Zaratam existimat V. D. in Miscell. obl. crit. VI. p. 426, risurus si de faba talia somniauerit Zaratas; sed neque ouis respondet. Deliramenta myslica appellat MEINERS (*Geschichte d. Wiffensch. in Griechenland. u. Rom* p. 435. Lemgo. 1781. 8.), eaque recentioribus Pythagoristis, in qualibet re similitudinem et analogiam aliquam quaerentibus, tribuit. Fertilitatem naturae inclamat TIEDEMANN l. c. p. 316, Lucianum fortitan cogitans: *Θαυμαστὴ αὐτῶν ἡ φύσις· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονὴ εἰσι κ.τ.λ.* (mira earum natura; primum, quan-

tae sunt, genitura sunt etc.) Lucian. Vit. auct. (Opera ed. Bipont. 1790. 8. tom. III.) p. 36.

5) *quod paucorum dominatum conveniant; his enim in suffragiorum sortibus utebantur: ὅτι ὀλιγαρχικὸν κληροῦνται γούν αὐτοῖς.* Aristot. ap. Laërt. l. c. Quibus verbis vel ὀλιγαρχίαν laudare, vel ab administratione reipublicae omnino detertere voluit Pythagoras discipulos. Et ita aenigma κνάμων explicat Plutarchus de liber. educ. c. 17: *Κνάμων ἀπέχεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ πολιτεῖσθαι· κναμευταὶ γὰρ ἦσαν ἐμπροσθεν αἱ ψηφοφορίαι, δι' ὧν πέραις ἐπετίθεσαν ταῖς ἀρχαῖς.* Fabis abstine, hoc est, rem publicam ne capellas! Nam olim magistratus per suffragia fabis lato, creabantur. v. Kallierum ad Iamblich. Pyth. c. 35 p. 209. — Τὸ δὲ μεῖζον, Ἀθηναίοισι νόμος, κνάμοισι τὰς ἀρχὰς αἰρέσθαι (quod vero maius, lex est Atheniensibus, fabarum suffragiis eligere magistratus). Lucian. Vit. auct. l. c. p. 36. Haec scilicet interrogata Pythagorae vita, cur fabas auerfetur, emtori inter responsa exhibuit.

Habebas nunc, amice Lector, iuxta Diogenem Aristotelicas quinque rationes interdicti Pythagorici, ne pigeat iam et reliquorum auctorum rationum quarumcunque, quas Tibi chronologice enumerabo:

6) *quoniam in flore eius literae lugubres (v. § 10.)* reperiuntur* Plin. h. n. XVIII. 30.; ob haec certe, Varrone auctore,

*) *literae lugubres*) E. coniectura aliam lectionem commendat Schrank in Vsseri delect. opusc. bot. II. p. 239 scilicet *liturae lugubres*. Nulla, inquit, habetur in graeco aequae atque latino alphabeto litera lugubris; macula vero grandis, nigra in flore fabae conspicitur, ad ovalem figuram accedens. — Equidem ego vetustam lectionem eamque genuinam retinendam esse cenfeo; nihil enim ad rem refert, inveniatur in alphabeto quo-

Flamines iis non vefci tradit (v. §. 21.); quae tamen e Didymo adfcripta Plinius, mutato in Flaminem Pythagora: Τὸν δὲ κυάμους ὁ Πυθαγόρας φησὶ μὴ χρῆναι ἐσθίειν, διὰ τὸ καὶ ἐν τῷ ἄνθει αὐτῶν εὗρίσκεισθαι πένθημα γραμματα (Fabas edere non oportere, Pythagoras ait, propterea quod in flore ipsarum lugubres literae reperiantur). Didym. Geop. II. 35. In flore eius luctus literae apparere videntur. Fest. sub Faba.

- 7) quoniam mortuorum animae sint in ea. Plin. h. n. XVIII. 30. cfr. me in §. 22. 2). Idcirco animalis facultatis participes esse ductae sunt fabae. v. §. 22. 3). Animato omni et animali abstinuisse Pythagoraeos notum est. Ea putatur ad mortuos pertinere. Fest. Inde et circumlati Orphei versus: Ἴσόν τοι κυάμους τε φαγεῖν, κεφαλὰς τε τοκήων. Didym. Geop. II. 35, qui Orpheo illum tribuit, cuius aliam iam lectionem reddidimus e Plutarchi Symp. II. 3. v. §. 18.; aliam praeterea exhibet Clemens Alexandr. Strom. III. (Opera ed. Sylburg. Colon. 1638. fol.) p. 435: Ἴσόν τοι κυάμου τρώγειν, κεφαλὰς τε τοκήων; sed perperam eum explicat, ac si abstinuissent, quod faba similitudinem habeat aliquam

dam necne; neque enim tantum et litera lugubris alibi non legitur, sed adeo paene attingunt literam lugubrem, qui de Hyacinthi floribus loquuti sunt auctores, ut Ouid. Metam. X. 215: et AI AI Flos habet inscriptum: *funestaque litera ducta est*. Ita sane et in fabae flore inuenimus vtramque corollae alam exhibentem maculam nigram, h. e. lugubris coloris, oualem, modo obsoletam, modo paene deletam, modo ut A vel A, vel AI, hoc est AI, hoc est AI (nam prisca carebant linea transversa του A), eheu, inscriptam, cuius iconem videsis in Sturm *Deutschl. Flora* Abth. I. Hft. 32.

cum capite hominis: ὅτι ἀνθρώπου κεφαλῇ ἀπέικασθαι κύαμος. — Exinde altera ratio exorta est:

- 8) in eadem peculiaris religio; namque fabam utique frugibus referre mos est auspicii causa, quae ideo *referiua* appellatur. Et auctionibus eam adhibere lucrosum putant. Sola certo frugum etiam exesa repletur crescente luna. Plin. h. n. XVIII. 30. Mirabundus vltima addit Plinius, et in eo causam inuenisse putat, cur sacra habeatur. Nugae nobis, etiam Theophrasto videbantur: καὶ ἀναπληροῦσθαι δὲ φασὶ κοπέντα τοῦτο μὲν εὖν σκεπτέον (contusam reparari posse affirmant; sed de hoc dubiandum). Theophr. caus. pl. IV. 17. φασὶ δὲ τὸν κύαμον ἐκβρωθέντα, ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῆς σεληνῆς ἀύξουμένης (tradunt autem fabam exesam rursus expleri luna angescente). Didym. Geop. II. 35. — Certe et nostri quidem homines crescente fere Luna fabam ferunt, raro decrecente, nam ea regente commissa semina terrae sterilia euadere ducunt. — Ἱεροὶ εἰσι (sc. κύαμοι), sacrae sunt. Lucian. Vit. auct. I. c. p. 86. — Qua de causa parentando utique assumitur. Plin. h. n. XVIII. 30. Hoc est, parentalibus sacrificiis, in parentum aut propinquorum funeribus datis, faba vesciebantur; scil. ob flores literas lugubres, et quoniam putabant inesse in fabis mortuorum animas. — Nam et lemuralibus iacitur laruis, et parentalibus adhibetur sacrificiis. Fest. Varro, de vita populi Romani, libro primo: Quibus temporibus in sacris fabam iactant, ac dicunt, se lemures domo extra ianuam eiicere. Nonius Marc. II. 315. Et inde damnata, hoc est sacra reddita est. — Quin et prisco ritu fabacia (scil. puls) suae religionis Diis in sacro est, praeualens pulmentari cibo. Plin. h. n. XVIII. Carnae Deae pulte fabacia et larido sacrificatur; nam et Calendae

Iuniae *Taburnae* vulgo vocantur, quia hoc mense adultae fabae diuinis rebus adhibentur. Macrobi. Saturn. l. 12. Ipse Pythagoras tam facras habuisse fabas traditur, ut, quum, ab inimicis fugatus, agrum fabis oblitum flexisset, ibi confitisse hac ἀλδωναι παλαιοι η̃ μεταρῶσαι: τινεῖς δὲ σῖται δὲ κέρει-
τον, η̃ λαλῶσαι (Capi puelle, quam conculeare; intellici-
vero melius esse, quam loqui), dixisse fertur. Diog. Laert.
Pyth. 39.

9). quod fabae, si comedantur, steriles efficiunt mulieres: ὅτι κρέμας ἐσθίουμεθα ἀτόκους ἐργάζονται ταῖς γυναῖκας. Clem. Alexandr. ed. cit. Surqm. III. p. 435. — Atti de gallinis haec ce narrat: Quasi δὲ καὶ τὰς κατοικίους ὄρνεις στυγελῶς αὐτοὺς ἐσθίουσας, ἀτόκους γίνεσθαι; αἰνὴ et domesticas gallinas ex affluo ipsarum esse steriles fieri. Didym. Geop. II. Καὶ αἱ κατοικίαι δὲ ὄρνιθες, στυγελῶς παῦτα ἐσθίουσας, ἀτόκους γίνονται; et gallinas domesticas, si crebro ea edant, steriles fieri. Apollid. Dyf ol. c. 46; ex quo ad verbum adferipit Clem. Alexandr. I. c. p. 436, nisi quod hic pro ἐσθίουσαι, αἰτοῦμεθα exhibet: ille vero de putaminibus fabarum (τῶν κρέμας κελύθῃ), hinc de fabarum semine, ut Didymus, loquitur. — Haec ita explicanda puto: Fabae animalia reddit obesa, et ob nimiam obestentem sterilia. Ceterum haec ratio progenita esse videtur ex §. 22. 3), scil. quod corrumpat faba. Quoad gallinas supprimere non possum similitudinem testiculorum galli domestici, et auium in genere, cum femine Vicinae fabae equinae. v. §. 22. 1). Huc etiam spectat, quod iam §. 14. notatum est, fabas circa arborum radices satas, damno iis esse.